

II. Ο κόσμος του Ισλάμ κατά την περίοδο του Μεσαίωνα

1. Η εξάπλωση των Αράβων

Εισαγωγικά	Όπως είχαμε δει και στην παρουσίαση, όταν ανέβηκε στο θρόνο της αυτοκρατορίας ο Ηράκλειος (610) ο Μωάμεθ δύο χρόνια μετά (612 μ.Χ.) αρχίζει να κηρύττει μια νέα θρησκεία, το Ισλάμ.
Οι Άραβες επί Ηρακλείου και (μέχρι) Κων/νου Δ΄	Ειδικά σε ό,τι αφορά την περίοδο του Ηρακλείου, ο οποίος είχε εκστρατεύσει εναντίον των Περσών (622-628), οι Άραβες ξεκινούν, μέσα στο διάστημα της βασιλείας του Ηρακλείου, και καταλαμβάνουν το 632 μ.Χ. τη Δαμασκό, και τρία ή τέσσερα χρόνια πριν το τέλος της την Ιερουσαλήμ (ο Ηράκλειος βασίλευσε από το 610-641). Ενώ ο βυζαντινός στρατός υπέστη συντριπτική ήττα στο Γιαρμούκ (636 μ.Χ.). Η εξάπλωσή των Αράβων συνεχίζεται με κατακτήσεις νέων εδαφών ακόμα και μέχρι την περίοδο που αυτοκράτορας είναι ο Κων/νος Δ΄ (αν θυμάστε, υπέστη ήττα από τον Ασπαρούχ το 680 μ.Χ. και είχε αναγκαστεί να καταβάλλει ετήσιο φόρο στο Βουλγαρικό κράτος, αναγνωρίζοντάς το με αυτό τρόπο έμμεσα). Ο Κων/νος Δ΄ βασίλευσε από το 668-685 και μέσα σε αυτή την περίοδο έχουμε, επί βασιλείας του, την πολιορκία της Κων/πολης (671-678). <i>Η εξάπλωση των Αράβων επηρέασε βαθιά την παγκόσμια ιστορία.</i>
Αιτία εξάπλωσης των Αράβων	Η εξάπλωση των Αράβων ήταν η συνέπεια της μεταστροφής τους στο Ισλάμ.
Ισλάμ	Μονοθεϊτική θρησκεία, σημαίνει επί λέξει «αφοσίωση και πίστη στο θέλημα του Θεού».
Ιδρυτής	Ο Μωάμεθ
Μωάμεθ-Προφήτης	Ήταν οδηγός караβανιών που ταξίδευε στις χώρες της Εγγύς Ανατολής. Στα ταξίδια του γνώρισε το Χριστιανισμό και τον Ιουδαϊσμό, επηρεάστηκε από τις δύο θρησκείες και διακήρυξε τις αρχές του ισλαμισμού.
Εγίρα	Ο Μωάμεθ εκδιώχθηκε το 622 μ.Χ. από την πατρίδα του, τη Μέκκα, και πήγε στη Μεδίνα όπου και απέκτησε έναν πυρήνα πιστών οπαδών. Το έτος της Εγίρας (αποδημία του Μωάμεθ) αποτέλεσε την αφετηρία του χρονολογικού συστήματος των Αράβων.
Επέκταση σε όλη την Αραβία	Μέσα σε δέκα χρόνια (622-632) το Ισλάμ κυριάρχησε σε όλη την Αραβία.
Κοράνι	Επί λέξει «Ο λόγος του Θεού» είναι το ιερό βιβλίο της νέας θρησκείας.
Μουσλίμ-Τζιχάντ	Το κοράνι απαιτεί από τους πιστούς (του), «Μουσλίμ», να διεξάγουν ιερό πόλεμο («Τζιχάντ») κατά των απίστων (δηλ. όλοι όσοι δεν πιστεύουν στον «λόγο του Θεού» και το Ισλάμ). Ωστόσο απαγόρευε τον καταναγκασμό (αλλαγή θρησκείας) στους Χριστιανούς και τους Ιουδαίους.
Μάρτυρες	Οι πιστοί που πέθαιναν στον ιερό πόλεμο κατά τον απίστων ονομάζονταν μάρτυρες της πίστης και εξασφάλιζαν τον παράδεισο.
Επέκταση των Αράβων προς το Βυζάντιο – Μάχη στο Γιαρμούκ	<ol style="list-style-type: none">Το 634, δηλαδή δύο χρόνια μετά το θάνατο του Μωάμεθ, ο χαλίφης (τοποτηρητής και διάδοχος του Μωάμεθ) οι Άραβες εξόρμησαν από τη χερσόνησό τους.Ο βυζαντινός στρατός ηττήθηκε το 636 στη μάχη του Γιαρμούκ (επί βασιλείας Ηρακλείου, όπως έχουμε ήδη αναφέρει στην εισαγωγή).Μέσα σε λίγα χρόνια οι Άραβες κατακτούν τις γειτονικές ρωμαϊκές και βυζαντινές επαρχίες (Αίγυπτος, Μεσοποταμία, Παλαιστίνη, Περσία, Συρία).
Συνέπεια	Τα σύνορα του Βυζαντίου στην Ανατολή, που είχαν επεκταθεί από τον Ηράκλειο (πόλεμοι κατά των Περσών) περιορίζονται στις παρυφές της Μ. Ασίας.

Λόγοι της επέκτασης των Αράβων

- α. Η **εξάντληση των Βυζαντινών και των Περσών** λόγω των μακροχρόνιων πολέμων στα χρόνια του Ηρακλείου και
- β. η **αντίθεση** της κεντρικής εξουσίας (Κων/πολη) με τις ανατολικές βυζαντινές επαρχίες που ήταν προσκολλημένες στον Μονοφυσισμό (σημ.: χριστιανική αίρεση), δεν προέβλεπαν ιδιαίτερη αντίσταση και κατακτήθηκαν εύκολα από τους Άραβες τον 7^ο αι. και εντάχθηκαν στο **χαλιφάτο**.

Οι Άραβες επεκτείνονται προς τη Δύση

- α. Τέλη 7^{ου} αι.: κατακτούν τα παράλια της Β. Αφρικής μέχρι την Καρχηδόνα.
- β. 8^{ος} αι.: περνούν το Γιβραλτάρ και καταλαμβάνουν το μεγαλύτερο μέρος της Ισπανίας.
- γ. 9^{ος} αι.: Κρήτη, Σικελία (βλ. παρακάτω Θαλάσσια επέκταση των Αράβων).

Μάχη στο Πουατιέ

Ο Κάρολος Μαρτέλος (μαγιοδρόμος, αυλάρχης του βασιλιά των Φράγκων) τους σταμάτησε το 732 στο Πουατιέ (σημ.: βρίσκεται στην κεντρική δυτική Γαλλία).

Θαλάσσια επέκταση των Αράβων

- α. Οι Άραβες διεκδίκησαν τη Μεσόγειο (κυριαρχία) από το Βυζάντιο. Ναυπήγησαν στόλο και κατέλαβαν: Κω, Ρόδο, Χίο, Κύπρο, Κύζικο (σημ.: μικρή πόλη στην Προποντίδα και αποικία της Μιλήτου).
- β. Πολιόρκησαν δύο φορές την Κων/πολη: 674-678, βασιλιάς ο Κων/νος Δ΄) και 717-718. Αποκρούστηκαν χάρη στο «υπερόπλο» της εποχής, το «υγρόν πυρ».
- γ. 9^{ος} αι.: Κατέλαβαν Κρήτη και Σικελία.

Συνέπειες της αραβικής επέκτασης

- α. Διάσπαση του μεσογειακού κόσμου (είχε ενοποιηθεί από τους Ρωμαίους).
- β. Εδαφική συρρίκνωση της βυζαντινής αυτοκρατορίας.
- γ. Απώλεια αστικών κέντρων.
- δ. Μείωση αγροτικής παραγωγής εξαιτίας της ερήμωσης πολλών περιοχών.
- ε. Αρνητική επιρροή στο εσωτερικό και εξωτερικό εμπόριο του Βυζαντίου.